

Täysistunto

Tiistai 3.10.2023 klo 14.00—15.09

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 15.09.

Puhetta johti ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (14.00—15.09).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asiat U 51, 52/2023 vp.

3. Välikysymys sosiaali- ja terveydenhuollon lähipalveluista sekä hyvinvointialueiden rahoituksen turvaamisesta

Välikysymys VK 1/2023 vp

Välikysymyksen esittäminen

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Välikysymyksen esittämistä varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Edustaja Annika Saarikko ja 23 muuta edustajaa ovat tehneet välikysymyksen VK 1/2023 vp sosiaali- ja terveydenhuollon lähipalveluista sekä hyvinvointialueiden rahoituksen turvaamisesta. Annan nyt puheenvuoron välikysymyksen ensimmäiselle allekirjoittajalle. — Edustaja Saarikko, olkaa hyvä.

Annika Saarikko luki välikysymystekstin.

Työjärjestyksen mukaisesti välikysymys lähetettiin keskustelutta valtioneuvostolle vastattavaksi.

4. Suuren valiokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 44/2023 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi suuren valiokunnan varajäseneksi edustaja Inka Hopsun.

Pöytäkirja PTK 36/2023 vp

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eräiden ympäristön käyttöön vaikuttavien hankkeiden lunastusluvasta annetun lain ja kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 21/2023 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen.

Meille esittelee asian ministeri Mykkänen. — Olkaa hyvä.

Keskustelu

14.14 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyseessä on sinänsä hallituksen esitys, josta saman sisältöinen hallituksen esitys annettiin eduskunnalle, mutta se raukesi vaalikauden vaihtuessa, kun eduskunta ei ehtinyt käsitellä sitä loppuun. Aiheena on siis hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eräiden ympäristön käyttöön vaikuttavien hankkeiden lunastusluvasta annetun lain ja kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain muuttamisesta.

Keskiössä on esittää muutoksia lunastuslupalakiin eli lunastusluvasta annettuun lakiin, jolla täydennetään ympäristövaikutusten arviointia koskevan direktiivin täytäntöönpanoa. Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä koskeva direktiivi edellyttää, että ympäristövaikutusten arviointimenettelyn piiriin kuuluvissa hankkeissa on mahdollista antaa ympäristöä koskevia lupamääräyksiä. Näin ollen lunastuslupalakiin ehdotetaan sisällytettäväksi hyvää menettelyä edellyttävien sähkölinjojen ja kaasun siirtoputkien johtoreitin valintaa, ja hankkeen toteuttamistapaa koskevat, ehdotetut säännökset täydentäisivät lunastuslain mukaista lupaharkintaa. Lunastuslupamenettelyssä annettavaan päätökseen voitaisiin liittää hankkeen toteuttamistapaa koskevia määräyksiä, jotka olisivat tarpeen hankkeesta aiheutuvien ympäristövaikutusten ehkäisemiseksi. Lisäksi lakiin esitetään sisällytettäväksi säännökset näiden päätösten noudattamisen valvonnasta ely-keskusten toimesta. Uudistuksen on tarkoitus tulla voimaan mahdollisimman pian.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten mennään puhujalistaan. — Edustaja Aittakumpu.

14.16 Pekka Aittakumpu kesk: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille asian esittelystä. Kuten esille tuli, lainsäädäntöön siis nyt ehdotetaan tehtäväksi ympäristövaikutusten arviointidirektiivin edellyttämät täydennykset ja muutokset ja asia oli jo viime kaudella vireillä. Lunastuslupalakiin siis lisättäisiin tiettyjen sähkölinjojen ja siirtoputkien lunastuslupaharkintaa täydentävät säädökset. Esityksen mukaan muutoksilla arvioidaan olevan suotuisia vaikutuksia ympäristöön ja myöskin antavan ympäristövaikutusten arviointimenettelyn piiriin kuuluvien sähkölinjojen ja siirtoputkien linjausta koskevalle lupahar-

Pöytäkirja PTK 36/2023 vp

kinnalle nykyistä täsmällisempää oikeudellista perustaa. Tavoitteet ovat ilman muuta hyviä ja kannatettavia.

Sitten tässä lausuntopalauteessa oltiin erityisen huolissaan hallinnollisen taakan lisääntymisestä ja käsittelyaikojen pidentymisestä, jos viranomaisilla ei ole riittäviä resursseja. Tässä itse esityksessä todetaan, että valvontatehtävän hoitamisen arvioidaan vaativan kahdeksan henkilötövuoden suuruisen lisäresurssien ohjaamista ely-keskuksille, ja mitä tuosta esityksestä nyt luin, niin siellä todettiin, että valvotun tehtävän hoitamiseen on osoitettu neljän henkilötövuoden suuruiset lisäresurssit ely-keskuksille. On ilman muuta syytä korostaa tätä lausuntopalauteessa esille tullutta huolta viranomaisten mahdollisuuksista hoitaa lakisääteiset tehtävänsä sujuvasti. Kuten esityksessä todetaan, kestäväan energiantuotantoon siirtymisen myötä energiansiirtohankkeiden määrä tulee lähivuosina lisääntymään hyvin merkittävästi, ja se taas ilman muuta lisää näitä koskevien lunastuslupa-asioiden määrää.

Kiinnitin huomiota myös Omakotiliiton lausuntopalauteeseen. Siellä todettiin, että ehdotetut säännökset parantaisivat kansalaisten osallistumisoikeutta. Liitto korostaa, että on tärkeää, että pientalojen ja vapaa-ajan asuntojen omistajat otetaan hyvissä ajoin prosesseihin mukaan ympäristön käyttöön vaikuttavien hankkeiden osalta. Toivon, että näitä näkökohtia nyt sitten eduskuntakäsittelyssä huomioidaan.

Tässä yhteydessä haluan myös todeta myönteisenä asiana sen, että hallitusohjelmaan on kirjattu uusien voimansiirtolinjojen osalta, että suomalaisten omaisuudensuojaa vahvistetaan korottamalla voimansiirtolinjojen lunastamisesta maksettavia korvauksia. Ajastaan jälkeen jäänyt lunastuslaki tulee uudistaa. Sitä on koetettu useamman vaalikauden ajan uudistaakin, mutta aina se on jäänyt tekemättä. Onhan näin, että suomalaisen maan- ja metsänomistajan asemaa tulee vahvistaa. Maanomistajien neuvotteluasemaa lunastustilanteissa ylipäätäänkin tulee parantaa, ja korvaukset tulee maksaa maan todellisen arvon mukaisesti. Kannustankin hallitusta myöskin lunastuslain uudistamiseen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona.

14.19 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Todella ei ole eduskunta ensimmäistä kertaa tämän asian käsittelyn äärellä. Niin sanotusti joudumme tekemään tässä hieman laiskankäläksyä sen osalta, että tämä asiakokonaisuus todella vaalikauden vaihteessa raukesi, mikä eittämättä osittain varmasti johtuu myös siitä, että tämä on monimutkainen kysymys, joka meidän kuitenkin pitäisi hoitaa jo ihan siitäkin syystä, että aikoinaanhan myös komissiolta tästä asiasta olemme huomautuksen saaneet, että tältä osin direktiivin täytäntöönpanossa emme ole edenneet siten, miten olisi pitänyt.

Arvoisa puhemies! Kiinnitän myös omassa puheenvuorossani ehkä eniten huomiota niihin kriittisiin huoliin, joita tämän asiakokonaisuuden lausuntoaikana annettiin. Varsinkin erilaiset energia-alan toimijat kohtuullisen kriittisesti suhtautuivat siihen, tapahtuuko tässä tosiasiallisesti niin, että näillä muutoksilla entisestään lisätään taakkaa näille eri hankkeiden toteuttajille, toisaalta pitenevätkö käsittelyajat entisestään ja johtaako tämä jopa siihen, että ne tärkeät investoinnit, joita tarvitsimme Suomen energiasektorilla vihreän siirtymän edistämiseksi niin tuotantopuolella kuin siirtoverkkojen puolella, jäisivät jopa osittain tekemättä. Varmaan tämä ei kenenkään meidän tavoite ole, vaan päinvastoin meidän tulisi kaikessa toiminnassa pyrkiä siihen, että näitä erilaisia tarpeellisia hankkeita voitaisiin edistää entistä nopeammin ja lupakäsittely olisi joutuisampi ja sitä kautta saataisiin

Pöytäkirja PTK 36/2023 vp

nämä hankkeet myös toteutukseen, koska tosiasiallisesti se, että meillä esimerkiksi siirtoverkot kykenevät ottamaan vastaan yhä enemmän myös uusiutuvia energialähteitä, on keskeinen tae myös sille, että pystymme ylipäättensä saavuttamaan sen hiilineutraalisuustavoitteen, jonka me olemme itsellemme antaneet.

Tältä osin, arvoisa puhemies, olisin vielä ministeriltä kysynyt: Kun varmasti ministeriinkin on perehtynyt siihen lausuntopalautteeseen, niin millä tavalla nyt vakuutatte varsinkin nämä kriittisesti suhtautuvat toimijat, että tällä muutoksella ei radikaalisti lähdetä heidän toimintaedellytyksiään ja näiden hankkeiden läpivientiä vaikeuttamaan?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kemppi.

14.21 Hilkka Kemppi kesk: Arvoisa rouva puhemies! Hallitus esittää lunastusluvasta annettuun lakiin muutoksia, joilla täydennetään ympäristövaikutusten arviointia. Taustalla on tämä direktiivi, josta on jo Suomessakin ehditty puhua. Käytännössä tämä tarkoittaa muutoksia voimajohto- ja kaasuputkihankkeiden lunastuslupamenettelyyn. Öljyn tai kemikaalien siirtoputkia koskevia hankkeita ei toistaiseksi ole ollut, minkä vuoksi tämä esitys ei ehkä tunnu niin suurelta muutokselta. Vastaavaa keskustelua on kuitenkin käyty sähköverkkojen osalta erittäin kiivaasti liittyen omaisuudensuojaan.

Suomessa omaisuus on suojattu perustuslailla. Lainsäädännössä on kuitenkin säädetyin edellytyksin annettu mahdollisuus omaisuuden lunastamiseen yleiseen tarpeeseen ja hyvästä syystä. Omaisuudensuojaa on viimeisten vuosikymmenten aikana kavennettu lukuisissa laeissa, joten sen tarkastaminen olisi varmasti paikallaan myös tässä yhteydessä.

Lausuntopalautteessa on oltu huolissaan myös käsittelyaikojen pidentymisestä, mikäli viranomaisille ei taata riittäviä resursseja. Keskusta näkee, että viranomaiset voivat toimia vain silloin, kun nämä tulevat lisärasitteet on resursoitu riittävästi. Täällä on todettu, että se tarkoittaa noin kahdeksan henkilötyövuoden suuruisen lisäresurssin ohjaamista ely-keskukselle, mutta nyt hallitus on antamassa vain neljän henkilötyövuoden resurssin. Toivoisin, että tätä tarkasteltaisiin vielä kriittisesti, jotta emme näivetä niitä prosesseja, mitä ely-keskuksessa menee, varsin tärkeitä hankkeita esimerkiksi uusiutuvan energian osalta.

Lausunnon tuottajista Fingrid Oyj, Energiateollisuus sekä Suomen Tuulivoimayhdistys ovat suhtautuneet kriittisesti myös hankkeen asemakaavan mukaisuutta koskevaan sääntelyyn ja katsoneet sen voivan johtaa yhteiskunnallisesti merkittävien sähkönsiirtohankkeiden toteuttamisen vaikeutumiseen tai viivästymiseen. Toivon, että ministeriö vielä tarkastelee, ettei tässä tapahdu samalla minkäänlaista nykyistä toimintaa tai lupamenettelymenettelyä hidastavaa. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Kallio.

14.24 Vesa Kallio kesk: Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä oleva hallituksen esitys vastaa eduskunnalle vuonna 2022 annettua ja sittemmin rauennutta esitystä 109/2022. Esityksen valmistelua koskevassa kohdassa todetaan, että esitykseen on tämän jälkeen tehty vähäisiä lainsäädännön muutoksesta johtuvia ja eräitä muita tarkistuksia.

Arvoisa puhemies! Suomessa menossa olevalla ja jo tapahtuneilla energiasektorin rajuilla muutoksilla on ollut ja tulee olemaan merkittäviä maankäytöllisiä vaikutuksia, joihin ei ole osattu ennalta varautua lainsäädännössä. Pelkästään kantaverkon rakentamistarpeet ovat tuhansia kilometrejä niin uutta verkkoa kuin rinnakkaisia verkkoja jo olemassa ole-

Pöytäkirja PTK 36/2023 vp

vien viereen. Kantaverkon lisäksi on rakennettu ja tullaan rakentamaan valtava määrä tuuli- ja aurinkovoiman vaatimia siirtolinjoja. Kaikki tämä rakentaminen tapahtuu lunastusmenettelyn kautta, jossa maanomistajien asema on lähinnä muodollinen. Mielipiteitä ja toiveita voit esittää, mutta mitään merkitystä niillä ei käytännössä ole.

Kaikessa sähköverkon rakentamisessa on muistettava, että ne rakennetaan aina jonkun omistamalle maalle. Rinnakkaiset verkot maanomistajien maalle, joilta on jo aiemmin lunastettu maata kantaverkon tarpeisiin. Lunastusta paremmin tilannetta kuvaa lahjoittaminen, koska maksettu korvaus on ollut muodollinen. Sähköverkon rakentamisessa on aina muistettava, että se estää maanomistajalta maankäytön käytännössä kokonaan ja ilman kunnollista korvausta sekä ylittää ilman minkäänlaista vaikutusmahdollisuutta maan- ja käyttöoikeuden menetykseen.

Maanomistajan aseman parantamiseksi on jo useampi hallitus ja eduskunta yrittänyt uudistaa lunastuslakia, myös nykyisessä hallituksessa istuvia ministereitä on ollut näissä mukana. Ikävä kyllä, tuloksia yksikään hallituskokoonpano ei ole saanut aikaiseksi — liekö kyse kyvyttömyydestä vai haluttomuudesta?

Arvoisa puhemies! Pääministeri Orpon hallitusohjelmassa sivulla 128 luvataan, että ”omaisuudensuojaa kunnioitetaan ja se huomioidaan aiempaa paremmin myös lunastuslainsäädäntöä uudistamalla”. [Jenna Simulan välihuuto] — Sivulla 128. — Tulen keuhuihin ihan kohta. — Sivulla 128, ole hyvä. — Lunastuslain korvausperusteet uudistetaan vahvistamalla omaisuudensuojaa oikeusministeriössä vireillä olleissa hankkeissa toimineen asiantuntija- ja virkamiestyöryhmän ehdotuksen mukaisesti. Omaisuuksensuojaa vahvistetaan korottamalla voimansiirtolinjojen lunastamisesta maksettavia korvauksia. Kirjaukset ovat erittäin kannatettavia — tästä tulivat ne keuhut — ja toivon mukaan hallitus laittaa ne ripeästi liikkeelle. Mitään tosiasiallista estettä ei sille ole olemassa. Kyse on tahdosta.

Lunastuslaki täytyy lopultakin uudistaa niin, että se on oikeudenmukainen ja estää toisen maalla liiketoiminnan harjoittamisen ilman asiallista korvausta. Korvauksesta päätettäessä pelkkä nykyisenkaltaisen pinta-alaperusteisen minimikorvauksen korottaminen ei riitä. Nykyinenkään lainsäädäntö ei ole estänyt maksamasta enemmän, mutta minimikorvauksesta on käytännössä tullut maksimikorvaus. Kun ei ole mitään velvoitetta maksaa enempää, ei sitä myöskään ole tehty.

Arvoisa puhemies! Kun tuulivoimaa ei toisen maalle saa rakentaa ilman lupaa, on maanomistajien kanssa tehty vapaaehtoisia vuokrasopimuksia. Näihin sisältyy tuottoon perustuva vuokrat. Uutena positiivisena ilmiönä on yksittäistapauksia, joissa myös siirtolinjojen osalta on lunastuskorvauksia korotettu vapaaehtoisesti. Nämä poikkeukset eivät kuitenkaan poista tarvetta lainsäädännöllisiin muutoksiin. Kaikki maanomistajat on saatava tasapuolisen kohtelun piiriin.

Maatalouden osalta on esitetty täysin ylimitoitettuja vaatimuksia metsäkatoon liittyen. Ruuan tuottamiseen keinotekoisesti liitettyjen metsäkatopelkojen kanssa samaan aikaan on rakennettu ja rakennetaan tälläkin hetkellä sähkönsiirtolinjoja ilman järkevää kokonaistarkastelua ja suunnittelua. Keskustelussa ja päätöksenteossa on jäänyt aivan liian vähälle huomiolle, että jokainen rakennettu linja aiheuttaa metsäkatoa, estää muuta maankäyttöä ja pirstaloitaa tilarakenteita.

Kuten viime kaudella rauenneen hallituksen esityksen lausumassa tuotiin esille, kaupallisten hankkeiden siirtolinjojen rakentaminen ei automaattisesti täytä yleisen tarpeen vaatimuksia. Kummalliseksi tilanteen tekee se, että tuulivoimahanketta ei lunastustoimituksella voi toteuttaa, mutta sähkönsiirtolinjan voi. Tämä näkyy myös maksettavissa korvauk-

Pöytäkirja PTK 36/2023 vp

sisä. Voimala-alueen maanomistaja saa asiallisen korvauksen, linjan alle maansa menettävä maanomistaja saa tyytyä epäasialliseen korvaukseen.

Arvoisa puhemies! Hallituksen lupaamassa lunastuslain uudistamisessa sekä kaikessa muussa lainsäädäntötyössä on huolehdittava, että maanomistajien kanssa laadittavissa vuokrasopimuksissa sekä maanlunastuksessa huomioidaan maanomistajille maksettavat liiketoiminnan tuottoon perustuvat korvaukset. Lisäksi lupamääräyksessä on huomioitava eri hankkeiden yhteisrakentamiseen liittyvät edellytykset ja kapasiteetin varaukset mahdollisia myöhempiä liittymistarpeita varten. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen.

14.29 Sara Seppänen ps: Arvoisa rouva puhemies! Arvoisa ympäristöministeri! Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eräiden ympäristön käyttöön vaikuttavien hankkeiden lunastusluvasta annetun lain ja kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain muuttamisesta on käsittelyssä.

On täysin selvää, että nykyiset voimalinjat eivät riitä vastaamaan kasvaneeseen kysyntään. Valtaosa uusista linjoista rakennetaan vanhojen rinnalle, mutta myös uusia alueita tarvitaan. Tuhansien kilometrien voimalinjakorjat ovat iso asia metsanomistajille ja maanomistajille, tavallisille suomalaisille. Tuhansien maanomistajien maita pakkolunastetaan linjojen alta, ja näissä lunastustoimituksissa vahvistetaan lunastettava omaisuus ja määrätään kertakorvaus siitä. Lain mukaan omistaja saa taloudellisista menetyksistään täyden korvauksen. Tämän korvauksen määrää on kuitenkin tarkasteltava siten, että se on oikealla tasolla ja tosiasiallisesti korvaa menetyksen.

Vaikka maapohja säilyy maanomistajien omistuksessa, voi koko elämä tuhoutua voimalinjarakentamisen myötä. Olen seurannut läheltä tapausta, jossa kaksi perhekuntaa asuu samassa pihapiirissä, asuintalot ja tämä pihapiiri sijaitsevat noin 200 metrin etäisyydellä toisistaan ja näiden väliin Fingrid suunnittelee rakentavansa jo toisen 400 kilowatin voimajohdon. On aivan selvää, että tämä vaikeuttaa näiden perheiden ja elinkeinojen mahdollisuuksia jatkaa tässä paikassa. Fingrid tosiaan suunnittelee toteuttavansa hankkeen huolimatta perustelluista kannanotoista ja vastoin niitä, ja niitä ovat maanomistajien lisäksi antaneet kunta, liitot, kyläläiset ja kalastajat. Kaikki edellä mainitut lausunnonantajat edellyttävät, että valtioneuvosto ei myönnä Fingridille lunastuslupaa ja että Fingridin tulisi valita ylityskohdaksi jokin toinen vaihtoehto.

Edeltävissä puheenvuoroissa otettiin myös kantaa tähän, että ei voi olla niin, että Fingrid tavallaan sivuuttaa täysin maanomistajat, kunnat ja liitot ja muut toimijat ja maanomistajat eivät pääse tähän keskusteluprosessiin mukaan.

On erittäin tärkeää, että nyt huolehditaan siitä, että omaisuudensuoja ei heikkene, maanomistajia kohdellaan tosiasiallisesti tasapuolisesti, kuullaan ja nämä korvaukset asetetaan oikealle tasolle.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Pitko.

14.32 Jenni Pitko vihr: Arvoisa rouva puhemies! Tämä lainsäädäntö ympäristövaikutusten arvioinnin muuttamisesta liittyy kiinteästi tuulivoimaan ja johtokäytäviin, mitä paljon ollaan rakentamassa Suomeen liittyen vihreään siirtymään. Me tarvitsemme paljon lisää uusiutuvaa energiaa, ja se tulee myös näkymään meillä yhä voimakkaammin, ehkä jopa

Pöytäkirja PTK 36/2023 vp

maanomistajien kanssa käytävinä kiistoina mutta myös metsäkatokysymyksenä. Suomesa aiheutuu vuosittain noin 14 000 hehtaaria metsäkatoa. Siitä noin puolet aiheuttaa rakentaminen ja noin kolmasosan maatalous. Tämä vihreän siirtymän vaatima tila on melko pieni osa tästä, mutta koska se on kasvava, niin totta kai siitäkin on hyvä keskustella.

Meidän tulisikin ottaa käyttöön konkreettisia ohjaustoimia, jotta me pystytään hillitsemään sitä metsäkatoa, mitä pystytään hillitsemään. Yksi konkreettinen keino olisi ottaa käyttöön maankäytön muutosmaksu. Se hillitsisi metsän ottamista toiseen käyttöön, jossa se lopullisesti kaadetaan, eikä uutta istuteta tilalle, silloin kun on olemassa toinen paikka sille, eli edullisempi paikka, koska ei tarvitsisi maksaa sitä maankäytön muutosmaksua sen ottamisesta. Myös velvoittava ekologinen kompensatio auttaisi siinä, että se ohjaisi hankkeita sijoittumaan sellaisiin paikkoihin, joilla on vähemmän ekologisia vaikutuksia kuin sillä, jonka vaikutukset sitten tulisi kompensoida jossain toisaalla.

No, isossa mittakaavassa meidän täytyy kuitenkin muistaa se, että aurinko- ja tuulienergian päästöt, kun ottaa huomioon myös niiden aiheuttaman metsäkadon ja siitä koituvat päästöt, ovat aivan pieni murto-osa, jopa sadasosa, verrattuna fossiilisiin polttoaineisiin, joten isossa mittakaavassa meillä ei ole mitään muuta vaihtoehtoa kuin rakentaa merkittävä määrä uutta tuulivoimaa ja aurinkovoimaa Suomeen. [Petri Huru: Sekä ydinvoimaa!] Pitäisi olla kuitenkin niin, että metsäkadon vaikutukset aina minimoitaisiin. Esimerkiksi aurinkopaneelit ja aurinkopuistot tulisi ensisijaisesti rakentaa jo rakennettuihin ympäristöihin, ja tuulivoiman osalta johtokäytäviä tulisi rakentaa samoille väylille ja rakentaa ne niihin paikkoihin, joissa ne eivät pirsto luontoalueita. Valitettavasti tällä hetkellä edes luonnontilaiset metsät eivät ole suojassa tältä rakentamiselta, ja siihen me tarvittaisiin enemmän ohjausta ja sääntelyä, samalla kun me tarvitsemme sitä uusiutuvaa energiaa lisää. Kysyisinkin paikalla olevalta ministeriltä: onko tarkoituksena ottaa käyttöön tällaisia taloudellisia ohjauskeinoja näiden johtokäytävien saamiseen järkeviin paikkoihin?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Eestilä.

14.35 Markku Eestilä kok: Arvoisa puheenjohtaja! Voi todeta, että kerrankin olen josain määrin samaa mieltä vihreiden kanssa: kyllä tuulivoiman ja siihen liittyvien johtokäytävien ja lunastuslupalain osalta on tärkeää, että korvaus nimenomaan on oikeanmukaisessa suhteessa siihen, mitä metsänomistaja ja kunnat saavat. Itse asiassa metsä tuottaa tällä hetkellä parhaiten, kun sen vuokraa tuulivoimalle. Tähän sisältyy tietysti metsänkäytön suhteen ja metsäteollisuuden suhteen tiettyjä riskejä, ja itse asiassa koko vihreään siirtymään sisältyy samankaltaisia riskejä kuin mitä liiallinen Venäjä-riippuvuus kaasun suhteen toi tullessaan. Mikään mylly täällä ei pyöri eikä yksikään aurinkopaneeli kerää sähköä, ellei Kiinasta tule maamineraaleja. Ja vaikka minkänäköisiä lainsäädäntömuutoksia Euroopan unioni ja Suomi tekevät, niin tätä riippuvuutta ei tulla missään nimessä korvaamaan lopullisesti — vaikka kuinka paljon kaivoksia tehdään sekä Suomeen että Euroopan unionin alueelle.

Arvoisa puhemies! Tilanne ennen vaaleja oli aika useassa vaalitulaisuudessa se, että juuri tämä lunastuskorvaus koettiin epäoikeudenmukaiseksi siihen verrattuna, mitä kunta saa ja mitä saa se metsänomistaja, joka vuokraa tai myy metsänsä tuulivoimapuistoksi. Nämä vuokrat saattavat kohota vuosien mittaan jopa monikymmenkertaisiksi, mutta se lunastuslaki oli jämähtänyt ja antoi vaan sille, jonka maiden läpi nämä johtolinjat vietiin, aika vähän käteen verrattuna näihin, jotka voittivat paljon. No, ei tämä ole kateutta, vaan enem-

Pöytäkirja PTK 36/2023 vp

mänkin tämä on oikeudenmukaisuutta, että meidän täytyy varmaan valiokunnassa sitten pohtia, missä määrin ja mille tasolle nämä korvaukset tulevat. Ja ministeri varmaan kommentoi.

Mutta yksi kommentti, minkä minä haluan lähinnä tuoda esille, ja haluan ehkä kysyäkin ministeriltä, mitä mieltä hän siitä on: Kun meillä tunnetuista syistä on vaikeaa rakentaa tuulivoimaa nimenomaan Itä-Suomeen, vaikka siellä on erinomaisia Tuuliatlaksen mukaisia alueita, mistä saataisiin paljon energiaa talteen, niin onko mahdollista miettiä sitä, että siellä Itä-Suomessa keskityttäisiinkin enemmän aurinkovoimaloihin, koska Itä-Suomi on käsitteäkseni yhtä etäällä auringosta kuin Lappi tai joku muu alue Suomessa eli sitä energiaa saadaan sieltä kyllä tarpeeksi? Sitten kun mennään tähän vetytalouteen, niin jos olen oikein ymmärtänyt, vedyn valmistaminenhan on sähköön varastointia, tosin aika heikolla hyötysuhteella, ja silloin meidän pitäisi miettiä sitä, onko se nyt oikeasti vain vihreä vety vai myös pinkki vety — joka on tuotettu ydinvoimalla — ja mitä eroa niissä on sen lopputuotteen kanssa, kun me pyritään päästöjä vähentämään. Näin ollen kysymys kuuluu, olisiko parempi Itä-Suomessa keskittyä aurinkopaneeleihin. Ne ovat ehkä jossain määrin väestön kannalta hyväksyttävämpiä kuin isot tuulivoimapuistot herkällä luontoalueilla. Ja edelleen mietin, pystytäänkö tekemään niin, koska oikea vetytalous vaatii sekä tuulivoimaa että aurinkovoimaa että ehkä ydinvoimaa, eli rajoittaako EU liikaa meitä ikään kuin pinkin ja vihreän vedyn [Puhemies koputtaa] valmistamisen näkökulmasta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten ministeri Mykkänen.

14.38 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen: Arvoisa puhemies! Hyvää keskustelua. Ensinnäkin on todettava, että tämä nyt käsillä oleva HE koskee siis näitä lunastusmenettelyn kohteena olevien toimintojen ympäristövaikutusten sääntelyä ja siis yvadi-
rektiivin täytäntöönpanoa, joka koskee jo rikkomusmenettelyssä olevaa osiota. Tämän takia hallitus katsoo, että viedään tämä nyt tästä läpi, niin että ei rikkomusmenettelyssä viitisitä olla tarpeettoman pitkään. Samaan aikaan oikeusministeriön puolella ovat nämä lunastuskorvauksia koskevat, poliittisesti äärimmäisen tärkeät ja omaisuudensuojaa koskevat tärkeät muutokset menossa, jotka nekin ovat kyllä olleet pitkään valitettavasti jumissa tässä valtakunnassa, mutta hallitusohjelman mukaisesti tullaan nyt nostamaan ne lunastuskorvaukset kohtuullisemmalle tasolle. [Petri Huru: Juuri näin!] Kuten täällä nyt edustajat Kallio, Seppänen, Eestilä ja moni muukin sanoivat, niin toivomme, että hallitus voi tämän esityksen lähitulevaisuudessa eduskuntaan tuoda.

Lausuntopalautteessa todella on kiinnitetty huomiota resurssitarpeeseen näiden tätä lakia koskevien muutosten yhteydessä, ja sinänsä tässä on nyt se onnellinen tilanne, että elinkeino-, ympäristö- ja liikennekeskuksille eli elyille on myönnetty neljä henkilötyövuotta lisää tämän valvontatehtävän toimeenpanoon ja työ- ja elinkeinoministeriössä on hallitusohjelman yhteydessä tehdyllä resurssien siirrolla mahdollistettu yhden lisähenkilön oleminen tässä lunastusmenettelypuolella — eli sinänsä lunastuksien päätöksentekoa ministeriön päässä nopeutetaan, ei hidasteta, mitä jatkoon tulee.

Tässä edustajat Kallio ja Pitko ja eräät muutkin nostivat esiin huolen metsäkatoon ja investointien ympäristövaikutuksiin, syrjäyttäviin vaikutuksiin liittyen. Siihen puoleen nimenomaan tämä hallituksen esitys hieman tuo lisää mahdollisuuksia tarttua, koska tässä on nimenomaan sisältönä se, että olisi mahdollista näihin lunastuslupiin liittää ympäristövai-

Pöytäkirja PTK 36/2023 vp

kutuksia koskevia ehtoja nykyistä enemmän, kuten erilaisten siirtolinjojen sijoitteluun liittyviä metsäkatovaikutuksia koskevia ehtoja.

Maankäytön muutosmaksusta useat edustajat kysyivät. Se on sinänsä maa- ja metsätalousministeriön lainsäädäntöä, mutta tämä maankäytön muutosmaksun tarve on menossa vaikutusarviointiin, kuten hallitusohjelmassa on sovittu, ja sen jälkeen hallitus harkitsee, onko se oikeasuhtainen ja toimiva keino vaikuttaa siihen, että maa- ja metsätaloustaloudelta siirtyä esimerkiksi energiakäyttöön.

Mitä tulee erityisesti Itä-Suomen kysymyksiin, niin ehkä ihan lyhyesti toteen sen osalta, että sinänsä varmaan joka tapauksessa käy niin, että Itä-Suomessa painottuvat enemmän muut energiamuodot kuin tuulivoima, vaikkakin hallitus pyrkii... Itse asiassa juuri tällä viikolla olemme puolustusministeri Häkkäsen kanssa tehneet yhteistyötä niiden kysymysten ratkaisemiseksi, jotka liittyvät tuulivoiman ja aluevalvonnan yhteensovittamiseen. Mitään täydellistä ratkaisua ei ole, mutta eteenpäin.

Mitä tulee verkkosähkön käyttöön, niin koska se on koko valtakunnalle tärkeä asia, voin todeta näin energiaministerin ominaisuudessa, että on erittäin tärkeää Suomen tehdä töitä sen eteen, että kun meillä on yli 90-prosenttisesti fossiilivapaa sähköntuotanto, niin verkkosähkö olisi myös vihreän vedyn lähteenä mahdollinen. Nyt aivan hiljattain sovittu uusiutuvan energian direktiivin kolmas muutospaketti tämän suuntaisen tulokannan mahdollistaa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kirjanpitolain ja tilintarkastuslain muuttamisesta sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 20/2023 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohien jälkeen.

Esittelijänä on ministeri Satonen. — Olkaa hyvä.

Keskustelu

14.42 Työministeri Arto Satonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Esi-tyksessä ehdotetaan muutettavaksi kirjanpitolakia ja tilintarkastuslakia sekä osakeyhtiöla- kia ja osuuskuntalakia samoin kuin kaikkiaan kymmentä muuta liitännäislakia rahoitus- ja vakuutustoimialalla. Ehdotetuilla laeilla pannaan täytäntöön yritysten kestävyysraportoin- tia koskeva Euroopan unionin direktiivi, joka on keskeinen osa EU:n vihreän kehityksen ohjelmaa. Tämä on unionin uusi kasvustrategia, johon komissio sitoutui tiedonannossaan 11. päivä joulukuuta 2019. Niin ympäristöä, ihmisoikeuksia kuin muita sosiaalisia seikko- ja koskevat tiedot vaikutuksista julkistettaisiin vuosittain yrityksen toimintakertomukseen

Pöytäkirja PTK 36/2023 vp

sisällytettävässä kestävyysraportissa. Tietosisältöä koskevat vaatimukset määrittelee komissio omalla asetuksellaan yhdenmukaisiksi kaikille EU-valtioille. Kestävyyteen liittyvät yhdenmukaiset mittarit ja menetelmät tukevat yrityksiä sen varmistamisessa, että niiden liiketoimintamallit ovat kestäviä. Odotamme, että uudet säännökset lisäävät myös kansalaisten luottamusta yrityksiin ja markkinatalouden hyvinvointia kestävästi kerryttävään toimintaan. Hintana tästä kehityksestä ovat yrityksille koituvat lisäkustannukset, jotka voivat olla kohtuullisen huomattavia. Rasite koskee niin raportointivelvollisia suuryrityksiä ja pörssiyrityksiä kuin niiden arvoketjuun kuuluvia alihankkijoitakin. Tätä lieventää osaltaan arvoketjun informaatiota koskeva kolmen vuoden siirtymäaika. Vaikka direktiivi koskee pörssiyrityksiä ja suuria osakeyhtiöitä, ehdotetaan sen velvoitteiden ulottamista Suomessa myös vastaavanlaisiin osuuskuntiin. Näin saataisiin julkistettava informaatio pysymään yhdenmukaisena harjoitetun liiketoiminnan oikeudellisesta muodosta riippumatta, mitä voi pitää myös liiketaloudellisesti tasa-arvoisena.

Uuteen direktiiviin kuuluu myös digitaalisuusvaatimus, eli toimintakertomukseen sisällytettävä kestävyysraportti tulee antaa digitaalisesti. Hallitus esittää, että digitaalisuusvaatimus ulotettaisiin kansallisesti koskemaan myös tilinpäätöstä, jotta näiden asiakirjojen yhtenäinen käsittely ja hyödyntäminen tulisi jatkossa mahdolliseksi.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan tämän vuoden viimeisenä päivänä. Säännöksiä kestävyysraportoinnista sovellettaisiin direktiivissä edellytetyllä tavalla siten, että velvoitteet koskisivat ensiksi suurten pörssiyritysten tietoja tilivuodelta 2024, jotka tulisivat julkistettaviksi keväällä 2025. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen.

14.46 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Käsittelemme tänään hallituksen esitystä kirjanpitolain ja tilintarkastuslain muuttamisesta. Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi useita lakeja, kuten kirjanpitolakia, tilintarkastuslakia, osakeyhtiölakia ja myös osuuskuntalakia. Ehdotetuilla muutoksilla pannaan kansallisesti täytäntöön yritysten kestävyysraportointia koskevaa Euroopan unionin direktiiviä. Kyse on erittäin tärkeästä Euroopan unionin direktiivistä.

Hallituksen esityksen taustalla oleva kestävyysraportointidirektiivi on osa Euroopan unionin vihreän kehityksen ohjelmaa, johon komissio on sitoutunut jo vuonna 2019. Tämän tärkeän ohjelman avulla unionista on tarkoitus tehdä aiempaa resurssitehokkaampi ja kilpailukykyisempi talous samalla päästöjä merkittävästi vähentäen.

Vihreän kehityksen ohjelman tavoitteena on myös suojella, hoitaa ja lisätä luonnonpääomaa sekä suojella kansalaisten terveyttä ja hyvinvointia ympäristöön liittyviltä riskeiltä. Ohjelmalla vahvistetaan sosiaalista markkinataloutta ja varmistetaan, että EU edistää vakautta, työpaikkojen syntymistä, kasvua ja kestäviä investointeja.

Arvoisa puhemies! Vaikka kestävyysraportointia koskeva direktiivi koskee pörssiyrityksiä ja suuria osakeyhtiöitä, ehdotetaan sen velvoitteiden ulottamista kansallisesti myös vastaavanlaisiin osuuskuntiin. Näin pystytettäisiin sidosryhmille julkistettava informaatio yhdenmukaisena harjoitetun liiketoiminnan oikeudellisesta muodosta riippumatta.

Velvoitteiden ulottaminen osuuskuntiin kansallisessa toimeenpanossa on tärkeä ja erittäin kannatettava toimenpide. Julkisten tiedonantovelvoitteiden sääntely on Suomessa perinteisesti toteutettu neutraliteettiperiaatteen mukaisesti eli riippumatta asianomaisen raportointivelvollisen liiketoiminnastaan käyttämästä juridisesta muodosta. Siten liiketoi-

Pöytäkirja PTK 36/2023 vp

mintaa harjoittavien osakeyhtiöiden ja osuuskuntien välillä ei Suomessa esimerkiksi talousraportoinnin suhteen ole eroavuuksia.

Suomen tavoitteena pitääkin olla, että jo EU:ssa osuuskuntatoiminta muutoinkin nähtäisiin ja huomioitaisiin paremmin jo siinä vaiheessa, kun direktiivejä ja asetuksia valmistellaan. Tämän eteen on tehtävä töitä, koska osuuskuntatoiminta on erittäin tärkeä yrittäjyyden muoto niin meillä Suomessa kuin toki muuallakin unionin alueella. Suomessa meillä on merkittävää osuuskuntatoimintaa niin pankkisektorilla, elintarviketeollisuudessa kuin päivittäistavarakaupassakin. Osuuskuntien toiminnalla on suuri vaikutus toteutettaessa niin EU:n kuin kansallisellakin tasolla asetettuja tavoitteita kestävämmän tulevaisuuden rakentamisesta. Siksi on tärkeää, että osuuskuntatoimintaa ei unohdeta Euroopan unionissa.

Arvoisa puhemies! Suuret osuuskunnat sekä yritykset ovat laajasti raportoineet kestävydestään jo aiemmin. Kestävyysdirektiivillä asetetaan jatkossa yrityksille seikkaperäiset tiedonantovaatimukset toiminnan vaikutuksista kestävyysasioihin samoin kuin niiden vaikutuksesta yritykseen. Nämä tiedot esitetään toimintakertomuksessa omana osionaan eli kestävyysraporttina. Toimintakertomus kestävyysraportteineen liitetään yrityksen taloudellista tulosta ja asemaa koskevaan tilinpäätökseen, jolloin nämä asiakirjat muodostavat yhtenäisen tietopaketin niin sijoittajille kuin muille sidosryhmille yhteiskunnassamme.

Pidän erittäin tärkeänä ja kannatettavana, että olemme ottamassa merkittäviä askelia kohti yhä kestävämpää yrittäjätoimintaa kaikenlaiset yritysmuodot huomioiden. Samalla kuljemme kohti kestävämpää tulevaisuutta koko Suomelle ja Euroopan unionille.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Ohisalo.

14.50 Maria Ohisalo vihr: Arvoisa puhemies! Yritykset ovat merkittävässä asemassa ilmastokriisin ja luontokadon torjunnassa mutta myös ihmisoikeuksien edistämisessä, ja niiden toiminnan sääntely on siksi tärkeä osa Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden vastuullisuustyötä. Kestävyysraportointidirektiivi, jota tässä pannaan kansallisesti täytäntöön, on tärkeä osa EU:n vihreän kehityksen ohjelmaa. Kestävyysraportoinnin on todettu vahvistavan pääomavirtojen suuntautumista yrityksille, jotka huomioivat vastuullisuusnäkökohdat toiminnassaan, ja auttavan yrityksiä käsittelemään toimintansa vastuullisuuskykyä ja hallitsevan niihin liittyviä riskejä. Onkin tärkeää, että yritysten vastuullisuudesta saadaan keskenään vertailtavissa olevaa ja tarpeeksi kattavaa tietoa, jotta yritystoiminnan vaikutuksia ympäristöön tai esimerkiksi ihmisoikeuksien toteutumiseen voidaan arvioida luotettavasti. Tästä hyötyvät niin poliittiset päätöksentekijät, sijoittajat kuin yritykset itse.

Kun yritysten yhteiskuntavastuusta säädetään koko Euroopan tasolla tarpeeksi kunnianhimoisesti, mikään yritys ei voi saada lyhyellä tähtäimellä epäreilua kilpailuetua kiertämällä yhteisiä sääntöjä tai yhteisesti sovittuja periaatteita. Siksi yritysten vastuullisuutta kannattaa säädellä yhteiseurooppalaisesti sen sijaan, että kukin maa vain tekisi yksin omia ratkaisujaan. Monet kotimaiset yritykset ovat myös itse vaatineet tarkempaa sääntelyä ja korkeampia standardeja yritysvastuuseen, sillä Suomessa ollaan jo melko korkealla lähtötasolla. Kunnianhimoinen sääntely on siksi erityisesti suomalaisten edelläkävijäyritysten etu. Jotta suomalaiset yritykset kuitenkin pysyvät tulevaisuudessakin vastuullisen liiketoiminnan edelläkävijöinä, valtion tulee luoda tälle kunnolliset olosuhteet esimerkiksi vauhdittamalla vihreää siirtymää aktiivisesti ja kestävästi.

Pöytäkirja PTK 36/2023 vp

Arvoisa puhemies! Kestävyyseraportointia koskeva direktiivi ja sen kansallinen täytäntöönpano ovat askeleita oikeaan suuntaan kohti eurooppalaisten ja Euroopassa toimivien yritysten laajaa yhteiskuntavastuuta. On erityisen hyvä, että direktiivi edellyttää kestävyysraportin julkistamista digitaalisessa muodossa, jotta raportoitu informaatio olisi hyödynnettävissä mahdollisimman vaivattomasti. Tämä auttaa myös kansalaisyhteiskunnan toimijoita seuraamaan vastuullisuuden toteutumista.

Arvoisa puhemies! Toivottavasti hallitus ottaa kestävyysraportointia koskevan direktiivin viestin tosissaan myös muussa toiminnassaan. Yritykset ovat valmiita toimimaan ympäristökriisien pysäyttämiseksi ja ovat monilta osin siinä jo edelläkävijöitä. Valtion tulee taata niille tähän hyvät mahdollisuudet.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona.

14.52 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä todella vastuullinen yritystoiminta ja kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttaminen lyövät kättä päälle. Siinäkin mielessä tämä esityskokonaisuus on erittäin kannatettava ja jatkaa sitä pitkää linjaa, joka meillä on ollut niin Suomessa kuin Euroopassakin, missä nimenomaan ajatellaan, että jos ikinä haluamme saavuttaa ne moninaiset tavoitteet, joita kestävä kehityksen edistämiseksi olemme asettaneet, niin ilman yrityksiä tässä emme onnistu. Senpä takia on järkevää aina hyödyntää myös se potentiaali, joka yrityksissä fiksujen valintojen eteen on ja joka nyt tällä paremmalla dokumentoinnilla tuodaan myös yhä paremmin julki, elikkä minkälaisia toimenpiteitä yksittäiset yritykset näissä kestävyysasioissa tekevät. Voipi olla, että sieltä niitä lukemalla joku toinenkin toimija saattaa saada hyviä vinkkejä, jotka kannattaa implementoida sitten omaan organisaatioon. Tältäkin osin tämä esityskokonaisuus on erittäin hyvä.

Arvoisa puhemies! Laajemminkin, kun ajattelemme tätä isoa kokonaisuutta, kestävä kehityksen tiekarttaa ja yritysten vastuullisia toimenpiteitä, on varmasti niin, että tässä työssä koskaan emme tule aivan valmiiksi, vaan tähän on jatkuvaa toiminnan kehittämistä, uusien toimintamallien omaksumista, digitalisaation hyödyntämistä, ja on varsin hyvä, että tässäkin esityksessä on paljon puututtu siihen, millä tavalla se raportoitu tieto, jota yritykset raportoivat, on myös hyödynnettävissä mahdollisimman kattavasti. On totta kai niin, että kun tietoa pitää enemmän dokumentoida, tietoa pitää enemmän kerätä ja toimenpiteistä pitää myös enemmän kertoa, tämä myös lisää hallinnollista taakkaa, mikä aina on se kolikon toinen puoli. Valitettava tosiasia on, että näinhän tässä todella käy. Mutta olen antanut ainakin itseni ymmärtää ja kun myös lausuntopalautetta käy läpi, että oikeastaan aika moni yritys kuitenkin lähtee siitä, että nämä ovat sellaisia asioita, jotka me haluamme kertoa, ja siltä osin se hallinnollinen taakka, joka tästä tulee, kyllä kehdetään.

Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä täytyy ministeriä kiittää tämän asian esittelystä ja toivoa, että tämä viedään mahdollisimman nopeasti eteenpäin, jotta todella tämä tulee voimaan jo ensi vuoden alusta tai näiden siirtymäaikojen jälkeen ja pääsemme nauttimaan siitä, kun saamme enemmänkin lukea, minkälaisia hienoja toimenpiteitä eri yritykset tekevät sen varmistamiseksi, että joskus saavutamme myös ne kestävä kehityksen tavoitteet, jotka olemme itsellemme asettaneet.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hamari.

Pöytäkirja PTK 36/2023 vp

14.55 Lotta Hamari sd: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille esittelystä.

Kestävyyseraportointi edistää ympäristön, ihmisten ja hyvän hallinnon huomioimista yritystoiminnassa. Sen avulla saadaan vertailukelpoista, avointa ja luotettavaa tietoa muun muassa yritystoiminnan eettisyydestä. Käytännössä niin sijoittaja, työntekijä kuin yhteistyökumppanikin pystyvät arvioimaan yrityksen toimintaa kestävyysnäkökulmasta. Uudella direktiivillä pyritään ohjaamaan pääomaa kestäviin sijoituskohteisiin. Tämä on hyvä tavoite. Yritystoiminnan eettisyys on edellytys myös kestäväälle eettiselle kuluttamiselle. Alkuvaiheessa kestävyysraportointi koskee suoraan vain suurempia yrityksiä. Sen vaikutusten arvioidaan kuitenkin valuvan myös pieniin ja keskisuuriin yrityksiin. Tähän muodostuu vuorostaan pk-yrityksille taloudellinen kannustin kestäväan yritystoimintaan.

Osa pitää tärkeänä, että raportointivaatimus laajennettaisiin tulevaisuudessa koskemaan myös pieniä yrityksiä. Nykymuodossaan lakiesitys muodostaa pienille yrityksille kuitenkin kohtuuttoman hallinnollisen taakan. Tätä toivottavasti voitaneen helpottaa digitaalista raportointijärjestelmää kehittämällä. Veikkaan, että vastuullisuusstrategiille on tulevaisuudessa joka tapauksessa töitä. Toivottavasti tätä yritysvastuullisuuden osaamista myös kehitetään.

Arvoisa rouva puhemies! Tällä hetkellä suurinta digitaalista valtaa eivät maailmassa omaa valtiot vaan yritykset. Digitaalisen vallan keskittyminen on iso uhka monessakin mielessä. Siksin toimet vastuullisuuden ja avoimuuden edistämiseksi ovat kannatettavia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen.

14.57 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Niin, tällä hallituksen esityksellähän tosiaankin kestävyysraportointi laajenee nykyisestä, kuten täällä on puheenvuoroissa todettu. Ministeri, mainitsitte sen, että tämä voi lisätä joidenkin yritysten kohdalla kustannuksia ja jonkinlaista hallinnollistakin taakkaa. Voisi kuvitella, että tämä olisi haaste ennen kaikkea pienemmille toimijoille ja niille, joilla ei ole vielä ollut vakiintunutta kestävyysraportointia prosesseineen ja käytänteineen käytössä. Kun ministeri on nyt täällä salissa asiaa esittelemässä, tohdinkin kysyä: miten voisimme tukea yrityksiä näiden lisääntyvien raportointivelvoitteiden kanssa, kun meillä kuitenkin varmasti on tavoitteena se, että näistä raporteista ja niiden toteuttamisesta siellä yrityksissä tulisi mahdollisimman sujuvaa, tarkoituksenmukaista ja myöskin mahdollisimman epäbyrokraattista? Missään nimessä tällä raportoinnilla ei ole tarkoitus millään tavalla vaikeuttaa tai hankaloittaa arkea siellä yrityksissä.

Täytyy todeta, että tässä edellinen puhuja nosti hyvin esiin tämän digitaalisen raportoinnin. Se kuulosti ainakin omaan korvaani erittäin hyvältä ajatukselta. Ehkä tämantapaista konkretiaa tässä kysyisin ministeriltä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten vielä edustaja Räsänen, Joona.

14.59 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tuossa ensimmäisessä puheenvuorossa jäi vielä sanomatta se osio, mikä enemmän liittyy ehkä tähän raportoinnin tulevaisuuteen ja kehittämistarpeisiin. Yksi osa-alue, jota varmasti tulevaisuudessa voitaisiin pohtia yritysten raportoinnin osalta — mihin myös sitten ehkä sitä sääntelyä viedään — enemmänkin liittyy siihen vuorovaikutukseen, jolla yritykset ovat vuorovaikutuksessa ympäröivään yhteiskuntaan. Tästä me tulemme jo itse asiassa ensi vuoden aikana saamaan Suomessa-

Pöytäkirja PTK 36/2023 vp

kin ensimmäisiä tietoja, kun tämä avoimuusrekisterilainsäädäntö, joka edellisellä eduskuntavaalikaudella hyväksyttiin, astuu voimaan ja sitä kautta tuo julki kaiken sen vuorovaikutuksen, jota niin yritykset kuin muut toimijat, jotka haluavat vaikuttaa esimerkiksi yhteiskuntaan, tulevat sitten raportoimaan.

Olisi varmaan syytä pohtia, olisiko tulevaisuudessa esimerkiksi järkevää edellyttääkin, että varsinkin suurimpien toimijoiden osalta ja varsinkin monikansallisten toimijoiden osalta näissä erilaisissa raporteissa vaadittaisiin myös sitä, että tämä vuorovaikutuksen puoli tuotaisiin niissä julki. Ajattelisin jotenkin niin, että se saattaa ollakin joidenkin yritysten kilpailuetu, että he hyvin avoimesti kertovat myös, minkälaisessa vuorovaikutuksessa ovat vaikka lainsäätäjiin eri toimintamaissa ja niin edelleen, ja tätä kautta myös korostavat tätä omaa yhteiskuntavastuutaan.

Arvoisa puhemies! Vaikka tämä asiakokonaisuus ei nyt todella tähän muutokseen liity, niin kuten totesin tuossa ensimmäisessä puheenvuorossani, varmaan koskaan emme tule aivan täysin valmiiksi näissä asioissa, vaan tähän on ainaista kehittämistä. Ja tulee jatkossakin eteen niitä kysymyksiä, millä tavalla lainsäädäntöä kehittämällä voidaan edelleen toimintaa muuttaa paremmaksi. Yksi osanen, jota siinä vaiheessa voitaisiin hyvin harkita, liittyä tähän avoimuuden puoleen, elikkä millä tavalla myös eri tahojen vaikuttamistoiminnan avoimuudesta raportoitaisiin jatkossa enemmän. Se olisi velvoittavaa ainakin tietyn tyyppisille toimijoille, ja näkisin sen oikein hyvin perusteltuna.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten vielä edustaja Ohisalo.

15.01 Maria Ohisalo vihr: Arvoisa rouva puhemies! Hienoa, että ministeri vielä on täällä paikalla. Pohdin vielä tässä omassa puheenvuorossani, kuten sanoin, että on yleensä juuri niiden vastuullisten yritysten ja erityisesti monien suomalaisten vastuullisten yritysten etu, että tehdään myös enemmän sääntelyä. Tätä yritykset ovat myös itse peräänkuuluttaneet, että epäreilusta ja epäkestävästä toiminnasta ei saisi voittoa ja ne, jotka toimivat kestävästi, eivät myöskään sitten siinä kilpailussa häviäisi. Pohdin vielä, josko ministeri haluaisi hie- man enemmän valottaa tätä hallituksen muuta yritysvastuullisuustyötä tämän tulevan neli- vuotiskauden aikana liittyen tähänkin lakiin, direktiiviin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten vielä ministeri.

15.02 Työministeri Arto Satonen: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Ohisalon viimei- seen hyvään kysymykseen: Tämä vastuualue ymmärtääkseni on ennen kaikkea elinkein- oministeri Rydmanin alaa. Hän varmaan ottaa siihen kantaa tarkemmin, mutta isossa ku- vassa olette tietysti täysin oikeassa siinä, että suomalaisten yritysten kilpailukykyetu var- masti Euroopan tasolla ja laajemminkin on se, että ollaan edelläkävijöitä näissä asioissa.

Edustaja Peltonen kysyi näistä kustannuksista, ja se on ihan hyvä huomio. Täällä laki- esityksen sivuilla 20 ja 21 on hyvinkin tarkkaan arvioitu näitä kustannuksia perustuen EF- RAG:n kansainväliseen arvioon. Siellä puhutaan siitä, että esimerkiksi suuren pörssiylhti- ön kohdalla kustannus saattaisi olla 360 000 euroa. Sitten tässä vielä enemmän nousi esille ehkä se, mihin muistaakseni myös edustaja Hamari viittasi, että pk-yritykset tulevat sitä kautta osaksi tätä prosessia, kun he ovat isojen yritysten alihankkijoita. Vaikka heillä ei olekaan omaa raportointivelvollisuutta, niin he tulevat tähän ikään kuin sitä kautta. Tämä on ehkä vielä keskeisempi kustannus. Tästä on tehty kysely, joka on sadalle yritykselle

Pöytäkirja PTK 36/2023 vp

kohdennettu, siis nimenomaan näille pk-yrityksille. Sieltä on saatu sellainen vastaus, että aloitusrasite vaatisi noin 40 tuntia työpanosta, aiheuttaisi noin 5 000 euron hankintakulut ja vuosittaiset kulut olisivat noin 2 000 euroa. Eli kulut ovat tietysti aina lisäkuluja, mutta on arvioitu, että tämä kokonaisuus on kuitenkin sellainen, että suhteessa tämän esityksen tavoitteisiin on perusteltua viedä tätä eteenpäin. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Bulgarian, Kroatian, Latvian, Liettuan, Puolan, Romanian, Slovakian, Slovenian, Tshekin tasavallan, Unkarin ja Viron kanssa tehtyjen sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevien sopimusten ja niiden eräiden määräysten voimaansaattamisesta annettujen lakien kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 18/2023 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen.

Ja nyt ministeri Tavio esittelee. — Olkaa hyvä.

Keskustelu

15.04 Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Ville Tavio (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nyt on käsittelyssä hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden maiden kanssa tehtyjen sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevien sopimusten ja niiden eräiden määräysten voimaansaattamisesta annettujen lakien kumoamisesta. Investointisuojasopimusten tarkoituksena on sijoitusten edistäminen ja tehtyjen sijoitusten suojaaminen.

Euroopan unionin tuomioistuin antoi 2018 niin sanotun Achmea-tuomion, jonka mukaan EU-jäsenvaltioiden kesken tehdyt kahdenväliset sijoitussuojasopimukset, tarkemmin ottaen niiden välityslausekkeet, ovat unionin oikeuden vastaisia. Tuomiossa oli kyse tilanteesta, jossa Alankomaiden ja Slovakian välillä sovellettavaan, ennen toisen sopimusvaltion unioniin liittymistä tehtyyn kahdenväliseen investointisuojasopimukseen sisältyvän välityslausekkeen katsottiin olevan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen vastainen, kun otetaan huomioon, että välityslauseketta sovellettaisiin vasta unioniin liittymisen jälkeen. Tuomion seurauksena EU-jäsenvaltiot sitoutuivat irtisanomaan keskinäiset sijoitussuojasopimuksensa.

Suomella on ollut investointisuojasopimukset Bulgarian, Kroatian, Latvian, Liettuan, Puolan, Romanian, Slovakian, Slovenian, Tšekin tasavallan, Unkarin ja Viron kanssa. Suomi on irtisanonut kaikki edellä mainittujen EU-maiden kanssa voimassa olevat kah-

Pöytäkirja PTK 36/2023 vp

denväliset sijoitussuojasopimuksensa. Sopimusten päättäminen on toteutettu kahdenvälisesti noottienvaihdolla kunkin sopimusosapuolen kanssa, ja ne ovat astuneet voimaan. Sopimukset sisältävät määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan. Sopimusten katsotaan kuitenkin sisällöltään kuuluvan EU:n yksinomaiseen toimivaltaan. Tämän vuoksi valtioneuvosto päätti niiden irtisanomisen sopimisesta perustuslain 93 §:n 2 momentin perusteella.

Arvoisa puhemies! Eduskunnalle annetaan nyt esitys laiksi, jolla kumottaisiin päätettyjen sijoitussuojasopimusten voimaansaattamislait. Koska päättämissopimukset ovat jo kansainvälisesti voimassa, ei voimaansaattamislakien kumoamisella ole käytännön vaikutuksia. Esityksellä ei myöskään ole valtiontaloudellisia vaikutuksia. Kyse on kansallisesta muodollisuudesta.

Nyt annettavalla lailla kumoutuvat myös Romanian ja Slovakian osalta asetukset sijoitussuojasopimusten voimaansaattamisesta ja sopimusten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain voimaantulosta. Muiden sopimusten osalta valtioneuvosto on jo aiemmin kumonnut vastaavat asetukset.

Sopimusosapuolten ollessa EU-jäsenvaltioita kyse on EU:n sisällä pitkälti EU:n perusvapauksien käyttämisestä. Näin ollen sijoituksia suojataan jatkossa EU-oikeuden kautta ja jäsenvaltioiden tulee varmistaa tuomioistuintensa antama unionin oikeuden mukainen tehokas oikeussuoja.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan keväällä 2024.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 12/2023 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 2/2023 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 12/2023 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

9. Eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus Valtiontalouden tarkastusviraston tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2022

Kertomus K 8/2023 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 1/2023 vp

Ainoa käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

10. Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan toimintakertomus 2022

Kertomus K 1/2023 vp

Pöytäkirja PTK 36/2023 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 4/2023 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 4.10.2023 pidettävään täysistuntoon.

11. Tietosuojavaltuutetun toimiston toimintakertomus 2022

Kertomus K 14/2023 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 2/2023 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 4.10.2023 pidettävään täysistuntoon.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain ja poliisilain 5 luvun 10 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 7/2023 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 3/2023 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 4.10.2023 pidettävään täysistuntoon.

13. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 4.10.2023 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 15.09.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola